

Галина Войцехівська

Державна наукова архітектурно-будівельна бібліотека ім. В. Г. Заболотного

Державна наукова архітектурно-будівельна бібліотека імені В. Г. Заболотного

Анотація: У статті висвітлено коротко історію Державної наукової архітектурно-будівельної бібліотеки імені В. Г. Заболотного (Україна, Київ), інформацію про склад фонду, довідково-пошуковий апарат, приміщення та основні види бібліотечної діяльності. **Ключові слова:** Державна наукова архітектурно-будівельна бібліотека імені В. Г. Заболотного в Києві, бібліотечні проекти, українські бібліотеки.

Історична довідка

Державна наукова архітектурно-будівельна бібліотека імені В. Г. Заболотного — галузева наукова бібліотека загальнодержавного значення з питань будівництва та архітектури, яка здійснює бібліотечне, довідково-бібліографічне та інформаційне обслуговування користувачів науковою, науково-технічною літературою та документами з питань будівництва, архітектури, житлово-комунального господарства та суміжних галузей і виконує функцію всеукраїнського науково-дослідного, методичного та організаційного центру для мережі бібліотек будівельної галузі та житлово-комунальної сфери.

Створена як Наукова бібліотека при Президії Української філії Академії архітектури СРСР 26.03.1944 р. (постанова Ради Народних Комісарів УРСР від 26.03.1944 р. № 274).

Одним із засновників унікального книжкового зібрання був видатний український вчений, архітектор та громадський діяч, перший президент Академії архітектури УРСР Володимир Гнатович Заболотний.

У жовтні 1998 р. бібліотеці присвоєно ім'я В. Г. Заболотного (постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.1998 р. № 1626).

Наразі бібліотека підпорядкована Міністерству регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України.

Фото 1. Екслібрис Державної наукової архітектурно-будівельної бібліотеки імені В. Г. Заболотного. Художник Г. О. Сергеев.

Довідково-пошуковий апарат бібліотеки

Довідково-пошуковий апарат Бібліотеки налічує більше 1,0 млн. карток та складається з системи бібліотечних каталогів і картотек, складовою якої є генеральний алфавітний каталог, алфавітний читацький каталог, систематичний каталог, краєзнавча картотека та систематизована картотека статей.

З 2001 р. ведеться електронний каталог нових надходжень та здійснюється ретроопис документів, що надійшли до бібліотеки до 2001 р. Наразі в електронному каталозі нараховується близько 550,0 тис. записів.

Фонди бібліотеки

За роки функціонування Бібліотеки створено унікальний національний фонд вітчизняних та світових галузевих видань з питань архітектури, будівництва, містобудування, житлово-комунального господарства, образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва і суміжних наук — історії, археології, етнографії, геральдики, економіки в кількості близько 420,0 тис. пр. видань.

Фонд бібліотеки — це книги, брошури, періодичні видання, наукові збірники, нормативні документи, дисертації, ілюстрації тощо.

Гордістю бібліотеки є зібрання стародруків та рідкісних видань XVI–XVIII ст. з будівництва, архітектури, декоративно-ужиткового мистецтва та раритетні видання з історії, теорії архітектури і будівництва XVI–XIX

ст. Фонд краєзнавства, рідкісних та цінних видань включає гравюри, літографії, малюнки, поштівки.

Бібліотека має фонд чинної на території України нормативної документації з будівництва, що включає будівельні норми і правила, державні галузеві стандарти, технічні умови тощо.

Бібліотека є однією з бібліотек-депозитаріїв України, яка забезпечує постійне зберігання бібліотечного фонду, сформованого з галузевих документів, що рідко використовуються, але мають наукову чи художню цінність.

Приміщення бібліотеки

За роки існування Бібліотека розміщувалася в чотирьох приміщеннях. На початку створення Бібліотеки у 1944 р. фонд зберігався у трикімнатній квартирі по вул. Великій Житомирській, 12, кв. За.

Незабаром бібліотека переїхала до Митрополичого будинку, розміщеного на Софіївському подвір'ї, де була розташована і Академія архітектури УРСР. У приміщенні Митрополичого будинку Бібліотека функціонувала до 1985 р.

Митрополичий будинок є однією з найцікавіших зразків цивільної кам'яної архітектури першої половини XVIII ст., колишньою резиденцією київських митрополитів. Споруджений у 1722–1730 рр. як одноповерхова споруда з глибокими склепінчастими підвалами під усією будівлею (автор проекту невідомий). Невдовзі, імовірно архітектором Йоганом Шеделем, було зведено другий поверх. Пізніше за проектом архітектора С. Антонова надбудовано мансарду. Інтер'єр приміщення прикрашено чудовими фресками XVIII ст.

У червні 1985 р. Бібліотека переїхала до Гостиного двору, пам'ятки архітектури, де розташовувалася до реконструкції будівлі, що розпочалася у 2012 р.

Гостиний двір — це двоповерхова прямокутна в плані споруда з великим внутрішнім двором. Має великі підвальні приміщення. Проект виконано в кращих традиціях класичного стилю. Будувався Гостиний двір за проектами двох архітекторів: Луїджі Руска (1808 р.) та Андрія Меленського (1933 р.). Відновлена споруда у 1980-х рр. за первісним проектом Луїджі Руска (автор реставрації — архітектор Валентина Шевченко, пристосування — архітектор Юрій Лосицький). У проекті реставрації Гостиного двору передбачалося розміщення нашої Бібліотеки, тому частина приміщень будівлі була пристосована для потреб Бібліотеки.

Новим приміщенням для Бібліотеки з жовтня 2013 р. стала колишня їдальня видавництва «Преса України», реконструкцію якої здійснено архітектором С. Кобзевою. У результаті реконструкції добудовано четвертий поверх, де розміщено частину структурних підрозділів Бібліотеки,

читальну залу, і підвал під читальною залою, в якому розміщено частину книгосховища. У новому приміщенні для діяльності бібліотеки передбачено 4 книгосховища, актову залу, об'єднану з виставковою, бібліотечну кав'ярню, ігрову кімнату для дітей.

Бібліотека має філію, що функціонує при Міністерстві регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України (вул. Велика Житомирська, 9).

Інтер'єр та технічне оснащення

Окрасою Бібліотеки, ще з часів її заснування, є книжкові шафи початку ХХ ст. (Німеччина). Також у бібліотеці знаходяться дерев'яні книжкові стелажі, що виготовлені особисто В. Г. Заболотним для бібліотеки.

Для користувачів Бібліотеки створено умови і для відпочинку — влаштовано бібліотечну кав'ярню. Для батьків, які прийшли в бібліотеку з дитиною, є можливість залишити її в ігровій кімнаті під наглядом бібліотечного працівника. Тут дитина цікаво і корисно проводить час: їй читають книги, проводять майстер-класи з аплікації, ліпки пластиліном, грають з нею в ігри, малюють. Простір кімнати обладнаний дитячими меблями та м'яким килимом. Бібліотечна кав'ярня та ігрова кімната для дітей — це мрія як працівників бібліотеки, так і відвідувачів, яка здійснилася у новому приміщенні.

У Бібліотеці є ліфт на 5 зупинок, підйомник, 9 санвузлів. Бібліотека оснащена системою відеоспостереження, контролю доступу, охорони, вентиляції та кондиціювання, клімат-контролю.

Науково-видавнича діяльність

Бібліотека проводить наукові дослідження документально-інформаційних ресурсів з архітектурно-будівельної тематики, здійснює видавничу діяльність, у т.ч. видає фундаментальні галузеві тематичні та персональні бібліографічні покажчики, інформаційні бюлетені, методичні матеріали, довідники тощо. Бібліотека є автором спеціальних бібліотечно-інформаційних рубрик на шпальтах галузевих періодичних видань, ведення яких спрямовано на інформування фахівців архітектурно-будівельної галузі.

Науково-інформаційна та культурно-просвітницька діяльність

Науково-інформаційні та культурно-просвітницькі заходи є складовою діяльності бібліотеки. Фахівці бібліотеки організовують науково-практичні конференції, семінари, мистецькі виставки, воркшопи, літні школи, презентації тематичних виставок та нових видань. Заходи стали платформою проектної діяльності бібліотеки, що спрямована на висвітлення актуальних галузевих питань, популяризацію галузевих видань, розвиток інформаційної культури користувачів.

Соціально-бібліотечний проект бібліотеки „Історія малих міст України” (2008–2017), був спрямований на вивчення історії архітектури, будівництва і культури малих міст, архітектурних пам’яток, збереження історико-архітектурної спадщини малих міст України. У 2010 р. відбувся конкурс «Розвиток міжнародних і професійних зв’язків бібліотек країн СНД», на якому переможцем визначено проект бібліотеки. У рамках проекту фахівцями бібліотеки проводилася пошукова робота з дослідження наявної в бібліотеці джерельної бази з історії малих міст України. Результатом стало 25-томне бібліографічне видання покажчиків «Малі міста України» (24 області та АР Крим) й проведення 25 засідань бібліотечного клубу, присвячених одному малому місту з кожної області України та АР Крим.

Соціально-бібліотечний проект „Бібліотечні будівлі” (2002–2017) був спрямований на вивчення проблем проектування та будівництва бібліотечних будівель в Україні та популяризацію питання спорудження сучасних бібліотечних будівель. У рамках проекту проведено ряд заходів: конференції, круглий стіл, семінар, Всеукраїнську акцію «Кожній бібліотеці — сучасну будівлю», виставки-презентації студентських проектів, зроблено бібліотекознавчі та соціологічні дослідження тощо.

Просвітницький проект „Бібліотечний клуб *Національні святині*” (1999), метою якого є дослідження постатей зодчих та популяризація національної архітектурної спадщини, зосередженої у історичних будівлях і архітектурних пам’ятках, храмових та монастирських ансамблях України, включаючи й ті, що не збереглися. У рамках проекту відбуваються культурно-просвітницькі заходи, досліджується джерельна база бібліотеки та видаються бібліографічні покажчики.

Соціально-інформаційний проект „Енергозбереження та енергоефективність: стосується кожного” (2016), мета якого інформувати суспільство про питання тепло- та ресурсозбереження, альтернативні джерела енергії та їх застосування. У рамках проекту відбуваються інформаційні та культурно-просвітницькі заходи, досліджується джерельна база бібліотеки та видаються бібліографічні покажчики.

Просвітницький проект „Культура будівництва в історичних містах” (2015), метою якого є популяризація актуальних сучасних ідей, історичних подій та нових видань, а також інформаційного ресурсу бібліотеки з питань архітектури, будівництва, містобудування, житлово-комунального господарства, образотворчого й декоративно-ужиткового мистецтва, краєзнавства та суміжних наук.

Просвітницький проект „Мистецтво зодчих і для зодчих” (2015), метою якого є організація галерейного простору для знайомства з творчістю архітекторів, будівельників, художників і фотографів, а також популяризація інформаційного ресурсу бібліотеки з питань образотворчого й декоративно-ужиткового мистецтва.

Просвітницький проект „Інформаційна культура користувачів” (2015), метою якого є ефективне користування інформаційними ресурсами, обізнаність щодо пошуку авторитетних джерел інформації, організація та проведення оглядових екскурсій бібліотекою тощо.

Державна наукова архітектурно-будівельна бібліотека імені В. Г. Заболотного є членом громадських організацій — Академії будівництва України, Української академії архітектури, Конфедерації будівельників України, Асоціації бібліотек України та Української бібліотечної асоціації.

Бібліографія

Войцехівська Галина А., *З літопису Державної наукової архітектурно-будівельної бібліотеки імені В. Г. Заболотного*. In: Онищенко О. С. (редкол.) [та ін.], *Бібліотеки України загальнодержавного значення: історія і сучасність: зб. Ст*, Київ, 2007, с. 150–171.

Войцехівська Галина А. (редкол.) [та ін.], *Діяльність Державної наукової архітектурно-будівельної бібліотеки імені В. Г. Заболотного у 2017 році: інф.-аналіт. Огляд*, Київ, 2018.

Zabolotny State Scientific Library of Architecture and Construction in Kyiv

Abstract: The article presents Zabolotny State Scientific Library of Architecture and Construction (Kyiv, Ukraine), its history and scientific, information, cultural and educational activities. The article draws attention to library projects, their scope and effects, which contribute to the popularization of its collections and constitute one of the elements of visual marketing of the Library. **Keywords:** Zabolotny State Scientific Library of Architecture and Construction (Kyiv, Ukraine), library projects, Ukrainian libraries.

Фото 2. Митрополичий будинок. Фото М. Панченко.

Фото 3. Гостиний двір. Фото О. Юнакова.

Фото 4. Інтер'єр читальної зали бібліотеки. Фото О. Макийчук.

Фото 5. Користувачі бібліотеки. Фото С. Кирій.

Фото 6. Будівля Державної наукової архітектурно-будівельної бібліотеки імені В. Г. Заболотного. Фото О. Макийчук.

Фото 7. Абонемент бібліотеки. Фото Л. Рабчевська.

Фото 8. Під час заходу в Державній науковій архітектурно-будівельній бібліотеці імені В. Г. Заболотного. Фото А. Борисенко.

